

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY IV. NUM. LIX - MARÇ I - MCMXVIII

Número solt, 20 cts.

SUMARI

El cor d'En Prat, per R. RUCABADO.—La Filosofia de B. Croce (Acabament). Bibliografia, per J. FARRAN I MAYORAL. — Informacions de LA REVISTA: Enquesta Universitària, J. M. BELLIDO.—Poetes estrangers d'avui: Joc; Nit Laça; Autobus; Poema; Altre Poema; Salta a la corda, de Paul Dermée, per JOAQUIM FOLGUERA, trad.—Lletres: Llibres per a nois. «Aventures d'En Perot Marrasquí», de Carles Riba, per ALEXANDRE GALÍ. «La Eneida», traducció de mossèn Llorenç Riber, per M. DE MONTOLIU. «Quatre històries», de Eudald Duran-Reynals, per CARLES SOLDEVILA.—Arts plàstiques. Comentari a una conferència, per J. F. i M.—Dietari espiritual.

**ADMINISTRACIO: CORTS CATALANES, 613 - BAIXOS
BARCELONA**

SUMARI DEL NÚMERO LVIII

La dignitat periodística, per JOAN ESTELRICH.—Elogi de la política, per R. RUCABADO.—Informacions de LA REVISTA: Enquesta universitària, J. AGELL I AGELL.—Qüestions de llenguatge: «Oi més», per J. RUYRA.—Lletres: Gramàtica catalana, de P. Fabra, per P. BARNILS. Piano infantil, de Narcisa Freixas, per EMILI VALLÉS.—Lletres a una amiga estrangera, per J. FARRAN I MAYORAL.—Arts plàstiques: XI.^a exposició de «Les arts i els artistes», per EDUARD M. PUIG.—Dietari espiritual.

PUBLICACIONS DE LA REVISTA

Administració: CORTS CATALANES, 613, baixos - - BARCELONA

LLIBRES APAREGUTS :

RAMON RUCABADO
Els editors i la llibertat de l'art
JOSEP ARAGAY
La pintura catalana contemporània. La seva herència i el seu llegat
CLEMENTINA ARDERIU
Cançons i el·legies
JOSEP M. LÓPEZ-PICÓ
L'infantament meravellós de Schahrazada
MIQUEL POAL AREGALL
Mots plaents i desplaents
ANTONI ROVIRA I VIRGILI
El Nacionalisme
JOAQUIM FOLCH I TORRES
Meditacions sobre l'arquitectura
JOAN SACS
La moderna pintura francesa fins al cubisme
ALEXANDRE PLANA i altres
L'obra d'Isidre Nonell
MIQUEL FERRÀ
Cançó d'ahir
LL. NICOLAU D'OLWER
Literatura catalana. Perspectiva general.
ENRIC JARDÍ
Les doctrines de Georges Sorel
J. M. LÓPEZ-PICÓ
Moralitats i pretextos
J. FARRAN I MAYORAL
La renovació del Teatre
E. DURAN REYNALS
Quatre Històries

EN PREMSA :

JOSEP M. DE SAGARRA
Cançons d'Abril i de Novembre
PAUL CLAUDEL
La creixença del temple
Trad. i Pref. de Joaquim Folguera
JOSEP CARNER
Les planetes del verdum
Hi han en preparació obres de Enric Prat de la Riba, Francesc Pujols, Eugeni d'Ors, Joaquim Folguera, Joan Alcover, Alexandre Plana, Carles Riba, Ferran Soldevila, etc.

Col·lecció de lírics mundials

Venus i Adonis

de W. SHAKESPEARE

Trad. de M. Morera i Galicia

Prefaci de Josep Carner

(SEGONA EDICIÓ EN PREMSA)

EN PREPARACIÓ :

GEORGIQUES CRISTIANES

de FRANCIS JAMMES

Trad. de Maria A. Salvà

Prefaci de Josep M. de Sagarra

POESIES de RICARD DEHMEL

Trad. de Josep Lleonart

Prefaci de Manuel de Montoliu

Hi han ademés en preparació traduccions de l'Antologia grega, de Pindar, de Miquel Angel, de Ronsard, de Coleridge, de Tennysson, de Goethe, de Shelley, de Keats, de Prudenci, d'Horaci, de Pascoli, de Baudelaire, de Claudel, de Teixeira de Pascoaes, etc.

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY IV. — N.º LIX — MARÇ 1 - 1918

EL COR D' EN PRAT

De la «Biografia d'Enric Prat de la Riba» escrita per En Martí Esteve—objectiva, precisa, freda, nua—pot repetir-se la fórmula clàssica entre nosaltres: que no té res de particular. Es que la vida d'En Prat de la Riba mereix també que se'n digui que no té res de particular. Un ritme, mesurat, indeficient, la sostenia sense sotrac ni dubtes ni crisis ni fadigues ni resolucions heròiques, des de l'obrir fins al tancar els ulls a la claror del món; naixença i mort soldant el gran còrcol perfecte del viure començat i acabat a la mateixa casa i cambra intactes.

Solament que, a un cap i a l'altre hi han els anys 1870 i 1917, amb els quadres històrics respectius. Vet'aquí una vida modesta i normal, sense altre incident de gust tràgic que els sis dies de presó, que ha reportat a la seva pàtria l'equivalent d'una guerra victoriosa.

Es encertat el judici de l'Ors en la introducció, dient que a En Prat li haguera plagut aquesta biografia moderada, sense taca de res «inefable». També és cert que solament un gran amor an En Prat, podia tenir força per tanta contenció de l'autor.

Així és que, desaparegut voluntariament aquest del camp visual, com l'home d'En Wells devingut invisible per albir i a còpia de tortura, no veurem ja en aquest que podem dir «*Evangelí* d'En Martí Esteve,» més

que el cos i ànima d'En Prat, vivent al davant nostre.

El valor que es transparenta més, que, com un flam continuu, ix amb En Prat de les planes del llibre, és el gran amor d'En Prat per la seva terra. Un amor formidable i fecundíssim, font de tota la seva energia, que de tan fortament poètic se n'anava en obres més que en paraules; i aquestes, paraules de ciència i de raó, no contemplatives i líriques, sinó encaminades de dret a la coneixença i possessió de la cosa estimada.

Un amor no adquirit per lenta conversió, ni per súbita revelació, ni tan sols elaborat per predisposicions: real i existent des de la primera infantesa: un amor consubstancial.

L'alegria de trobar els antecedents de] la seva família, i la filiació en un estament històric,—els pagesos de remensa,—descendint, per lo tant, d'una vella àrrel arrapada a la terra; la restauració del nom autèntic del llinatge; la joiosa sorpresa d'esmentar que hi havia un diari escrit en la llengua d'ell i dels pares; l'episodi de les barretines; els primers escrits: versos patriòtics, discursos amb to d'assemblea constituent; el fet eloqüentíssim d'haver redactat a dotze anys un projecte de constitució política, tot això és el mateix caliu intern de l'home devingut públic i cap director del seu poble, sols variat en quantitat per la proporció dels anys.

Tot això revela la passió íntima d'En Prat, la font de la seva gegantina energia i del seu domini d'ell mateix; aquest foc central, explica la seva calma externa invariable,—efecte d'una extraordinària plenitud de l'esperit,—la paciència i la seguretat del seu obrar, el sacrifici inexorable de tot allò que, per noble i necessari que fos,—com el seu descans p. e.,—s'interposés entre la seva activitat i l'objecte dels seus amors: la Catalunya resuscitada.

Coneixem en els resultats tangibles, la obra d'En Prat; coneixem també els seus projectes i alguna cosa dels seus somnis: però la roentor del foc central d'ell, qui la coneix? Qui podrà saber mai els secrets i els recons del seu cor; les seves ànsies i impaciències, dolors i tortures, visions i vesllums i aspiracions, i tot allò que en l'íntim de la seva essència vibrava per afinitat amb la gran realitat objectiva de la Pàtria?

Commu, doncs, l'apendre aquelles revelacions. I la reacció és un reflecte intern de gratitud vers la caritat que hom endevina hi havia encara en En Prat més enllà i més endins de les regions del ponderable. Gratitude que no té altre recurs d'expressió que rendir homenatge al dipòsit d'amor insatisfet, inconegut: al cor mateix d'En Prat de la Riba.

Exemple i lliçó d'heroisme, és la vida aquesta, que val tant com els beneficis positius i objectius que li devem. És l'aixecament d'un tipus d'Heroi per damunt i en contradicció amb el popular. És l'heroi, simplement, *regular complidor de la seva mis-*

sió i del seu dever, com ell mateix definia en el preàmbul de l'Institut d'Educació, principi que enterra l'ideal fins ara popular que identificava l'heroi amb el guerriller.

La missió de cadascú, obscura o obiradora; la interna obediència al mandat providencial, l'abandó sumís a la llei interna i misteriosa que guia tant al capitost de pobles com al darrer bastaix: iguals en glòria proporcional a condició de que siguin iguals en humilitat i en obediència. Aquest és l'apostolat d'En Prat de la Riba, per a qui són també escrites aquelles paraules d'En Torras i Bages referint-se al Rei En Jaume Primer: «li toca de dret un lloc a la galeria dels homes providencials a qui Déu destina pel bé i exemple dels altres homes, i són com pedres miliars en el curs terrenal del nostre llinatge.»

Però tal vegada la glòria d'En Prat, d'aquest senyor aburgestat que no trepitjava més terra que la que hi ha des de casa seva al Palau de la Generalitat, superarà la de l'Alt Rei. Més que el brill de las armes és el brill de la paraula, que és l'arma de Déu senyor dels pobles, l'arma de les conquestes indestructibles. Realitzar la llibertat de Catalunya i l'Imperi d'Ibèria per la força de la persuasió, sense un esquitx de sang, és tal volta un miracle que Déu vol regalar-nos en gràcia a la ultrancera rectitud i a la ardència interior d'En Prat de la Riba.

La qual cosa, per a Déu omnipotent, tampoc tindria res de particular.

R. RUCABADO

LA FILOSOFIA DE B. CROCE

(Acabament)

FILOSOFIA DE LA PRÀCTICA. — II. L'ACTIVITAT PRÀCTICA EN LES SEVES FORMES ESPECIALS.

Un dels punts de la filosofia crociana que el llegidor deu fixar més en la seva ment, és el repetit al llarg dels nostres articles, de la *irrealitat* del mal. Irrealitat que no vol dir no existència, sinó existència com a *negativitat*, que

sempre serà superada i ho és en el mateix moment que es produeix, pel bé qui és la realitat, la *positivitat*. Així, repetim, fer una obra d'art dolenta, és produir una *negació* d'obra d'art; no és, doncs, una obra d'art sinó una altra cosa: i en aquesta altra cosa la negativitat, la irrealitat és superada. Pensar, és pensar la veritat; pensar malament, com hem vist, errar, no és

pensar, sinó fer altra cosa; igualment en Filosofia de la Pràctica direm que voler és voler necessàriament el bé: que no es pot voler sinó el bé. No voler el bé, és no voler. Aquell qui és qualificat com fent el mal, no ha volgut fer el mal, sinó per exemple, un bé per a *ell*; satisfer una passió, descarregar una necessitat de violència, etc. El mal rau, doncs, no en l'acció que es comet sinó en voler donar-la per allò que no és i en voler fer passar l'obra de la conveniència pròpia, de la passió individual, per obra d'art, o de pensament, o de moralitat; d'aquí la protesta *racionalíssima* en tots nosaltres. més viva com més consciència adquirim, contra aquesta mentida qui vol torbar la realitat, la veritat de l'esperit.

Voler, doncs, és voler el bé; el voler, però, és sempre *moral*? Ja hem vist que no. Dintre l'activitat pràctica en general cal distingir dues formes, la *Utilitària* o *Econòmica*, la Moral o Ètica. La més corrent observació de la vida ens ofereix exemples d'aquestes formes: actes que executem per a fins individuals el judici dels quals deurà fonamentar-se en la més gran o més petita coherència de l'acció per si mateixa; actes que executem per a fins universals qui trascendeixen l'individu. Emprò no és la moralitat en universal que actuem en aquests darrers; sinó una determinada volició moral, nostra, individual, malgrat ens trascendeixi; és a dir, quan fem acte moral, fem ensems acte utilitari pràctic; mes quan fem acte purament utilitari no fem *encara* acte moral. Es tracta, doncs, de dos graus d'acció, únics i distints ensems; d'una relació d'inferior a superior; de dos moments, el primer de la distinció, el segon de l'unitat. La forma econòmica és genèrica i embolcalla l'altra, no és moral ni immoral. Es amoral *pre-moral*.

El Croce desmenteix per una crítica que la limitació que devem imposar-nos no ens permet resumir totes les doctrines qui neguen una d'aquestes dues formes en aventatge de l'altra: utilitarisme qui redueix la moralitat a l'acte econòmic: associacionisme, evolucionisme. Abstracisme moral qui nega la forma econòmica, etc. i en conseqüència, l'absurditat de concepcions com l'acció moral *desinteressada*, qui no té cap comerç amb l'utilitat, cosa que seria admetre accions irracionals, arbitràries, capricioses, *no-accions*. Si tota acció interessada no és moral, tota acció moral és sempre interessada. Hi ha interès més *personal* que el de l'apòstol qui

dóna la vida per una causa, que el del savi qui cerca la veritat malgrat li sigui dolorosa? Cal voler l'Universal; cal fer de l'*interès* personal, l'interès de l'universal; però no suprimir l'interès personal que seria suprimir ensems la moralitat mateixa. Com l'acte volitiu triomfa de les passions perquè és passió suprema, la moralitat triomfa dels interessos perquè és ella suprem interès.

La nova i vera categoria en Filosofia de la Pràctica no serà doncs l'acció ètica, o l'acció útil, sinó l'acció *ético-útil*.

Entre altres problemes aquest nexa d'unitat-distinció resol els tan debatuts problemes sobre la relació de plaer i moralitat, felicitat i virtut.

L'acte moral és sempre útil, sempre porta satisfacció, plaer, felicitat. Es un erro parlar d'accions bones, morals emprò doloroses; això vol dir que no son del tot bones. Voler el dolor pel dolor és voler el mal; com voler el plaer qui s'oposa a l'acompliment de l'acte moral, seria voler el neguit, el descontent, el dolor; cal en sa totalitat realitzar l'acció ètica-útil si es vol ésser home complet; el que vol dir no sols ésser home savi, bo, sinó sà i proveïdor als medis de la vida material, etc.; i el voler això (que és *fer-ho*), és plaer, felicitat; i quan els esdeveniments del tot se li oposin, deurà resignar-se, conformar-se, que serà la manera de servir l'Universal, d'ésser moral, feliç. Entengui's bé que la felicitat no és per si virtut; com el plaer no és per si moral. Plaer i dolor són indiferents èticament perquè lligats amb l'activitat econòmica; tota activitat hem repetit és plaer com tota negació d'activitat és *passivitat*, dolor. Emprò com tota acció moral és ensems útil, és a dir *activitat* econòmica, serà plaer, felicitat, ensems.

LA FILOSOFIA DE L'ECONOMIA I LA DITA CIENCIA DE L'ECONOMIA.

Existint doncs una forma pràctica que en diem utilitària o econòmica és fonamentat i llegendim el concepte d'una Economia o *Filosofia* de l'Economia. Emprò no cal confondre-la amb la *ciència* de l'Economia. Aquesta, la dita correntment Economia isobre la qualavui i teoritzada àdhuc el més ínfim gazetiller, no és, en realitat, ciència filosòfica, ni històrica ni sisquera naturalística. Es a dir: no té per objecte el Concepte Universal de la Filosofia: es refereix a un grup més o menys vast de pseudo-conceptes; emprò no es limita com les ciències naturalís-

tiques a formar aquests pseudo-conceptes, conceptes empírics, (classes de béns, riqueses, mercaderies, rendes, producció, treball, moneda, impostos, etc.) sinó que vol tenir lleis absolutes, emetre teoremes; aquestes lleis, aquests teoremes són tautològics per una banda (en realitat no més *descriuen*) arbitraris per altra en quan volen imposar-se a la realitat sempre canviant; deixant de banda les distincions qualitatives, no indaga la realitat de l'*acte* econòmic; finalment no essent filosofia no és tampoc història, puix la llei, el càlcul no són aplicables a l'història. Totes les temptatives per donar a la Economia una valor històrica, filosòfica, naturalística, hi han introduït elements estranys a ella; hi han portat la incoherència i la contradicció. Què serà doncs la Ciència Econòmica i què deurà ésser? Matemàtica, aritmètica, càlcul; mes no purs sinó aplicats al concepte de volició o acció, sense indagar-ne la natura, oposades certes determinacions d'accions humanes, les sotmet al càlcul per regoneixer-ne promptament les necessàries configuracions i conseqüències. També pot acostar-se l'Economia a la Mecànica. Opera amb el concepte de voluntat o acció que fa tornar abstracte i quantitatiu; com fa la mecànica amb la realitat. Té doncs aquesta ciència la utilitat de totes les fonamentades en els artificiosos conceptes empírics; per això mai podrà arribar a ésser orgànica, ni aspirar a una rigorositat filosòfica. Emprò com hem vist en tractar d'altres activitats espirituals, mai la Filosofia podrà invadir-li el terreny, substituir-se-li. L'estudi de la *realitat*, la naturalesa del fet econòmic apertanyerà sempre a la Filosofia i el *càlcul* del fet econòmic a la Ciència Econòmica.

EL PRINCIPI ÈTIC

Per tot el que hem dit s'haurà pogut endavinar com el principi ètic no pot ser purament material és a dir referint-se al *contingent*. (Ètica utilitària, benevolència, amor, altruisme, organisme social, Estat, interès de l'Especie, *utilitarisme* religiós, etc.) ni purament formal és a dir referint-se únicament a l'universal (ideal, bé, bé suprem, deure etc.). Per evitar confusió, cal fer remarcar com aquesta ètica dita formal és purament *tautològica*; és a dir, no defineix el principi ètic; dir ideal, bé, bé suprem, deure, és dir moralitat; no explicar-la.

L'ètica verament formal serà formal real-

ment i ensems material: defineix què cosa sigui en sa particularitat i concretesa la volició moral. No serà el principi ètic, doncs, *forma* universal buida, sinó *Volició de l'Universal*, distinta de la forma econòmica que és *Volició de l'individual*. Puix tota la filosofia crociana té per objecte definir l'universal, caldrà repetir que l'Universal és l'Esperit? La Realitat en quant és verament real com unitat de pensament i de voler, la Vida copsada en sa profunditat com aquella unitat mateixa; és la Llibertat, si una realitat així concebuda és perpètuu desenrotllament, creació, progrés. Fora de l'Esperit, diu el Croce, res és pensable sota forma verament universal... I l'home moral, en el voler l'universal o sigui allò qui el trascendeix com individu, se gira a l'Esperit, a la Realitat real, a la vida vera, a la Llibertat...

L'individu deu voler no sols el *si mateix* que és l'universal individualitzat, sinó ensems aquell *si mateix* que essent en tots els *si mateixos* és el Pare comú de tots. Així promou el realitzar-se del Real, viu la vida plena, *té aquesta consciència de viure pel tot*, fa batre el seu cor amb el cor de l'Univers que és *cor cordium*, recorda el Croce; el *cor dels cors*. Aquí nota el filòsof la profunda semblança de la seva Ètica amb aquella de la religió tradicional, de la qual no hi ha gairebé veritat que no pugui expressar-se en els mots d'aquella. Emprò això no el priva de fer remarcar l'antitèsis que hi ha entre el filòsof com el Croce el concebeix i l'home religiós; amb aquest però se n'aniran les simpaties del filòsof qui sovint retreu la pobresa mental «dels vulgars racionalistes i intel·lectualistes, dels així dits lliures pensadors i semblant genteta freqüentadora de les lògies masòniques».

LES LLEIS

«La Llei és un acte volitiu qui té per¹ contingut una sèrie o classe d'accions.»

Aquesta definició extén el concepte de Llei al cas de l'individu isolat; essent així que la determinació correntment admesa limita la llei al cas de la Societat. Emprò societat sense individus és una abstracció buida; individu sense societat no és concebible. I no s'entengui per societat sols la dels homes; l'individu qui fuig al desert viu en *societat* dels éssers, de les coses, respecte la qual ell és individu. Per Vera Societat s'entén aquí tota la Realitat.

Com exemples de lleis individuals basti recordar els programes de vida que contínuament ens fixem i que no podem renunciar; no hi ha diferència entre aquests programes i les lleis. Se diu generalment que la llei té caràcter *constrictiu*. Emprò cap acció és mai constricta. La més violenta tirania se desfà contra el voler individual; la rebel·lió, la sotmissió individual són sempre lliures; qui es sotmet al tirà ha volgut sotmetre-s'hi per raons de conveniència individual; salvar la vida, la llibertat. Igualment ens podem rebel·lar contra la llei individual que ens han imposada o seguir acceptant-la o canviar-la per un altra. Identitat, doncs, entre lleis socials i lleis individuals, entre lleis i programes. Es més, no més hi ha lleis individuals. L'individu (l'Esperit concret individualitzat) fa pròpia la llei que accepta, l'introdueix en sa individualitat o s'hi rebel·la; l'expulsa de si mateix.

Aquesta exclusió del caràcter de socialitat demostra com són empíriques les divisions que fan els tractats de les lleis (jurídiques i socials amb les seves subclasses, etc.) Serà útil admetre aquestes divisions: emprò el filosof no podrà donar-les valor de realitat: tan llei serà per a ell la *Magna Carta* anglesa com l'Estatut de la *Mafia* napolitana, com el reglament de una acadèmia, o les *conveniències* acceptades en un cercol de gent distingida.

Per a determinar bé els elements constitutius de les lleis cal no perdre d'obrir la definició donada més amunt; lleis són actes volutius concernents classes d'accions, si manca doncs l'element volutiu o el de classe no hi ha llei.

No són lleis, doncs, les dites *lles de natura* o naturalístiques, com no són lleis les de la gramàtica, d'on l'element voluntat manca. Els imperatius d'aquestes lleis són hipotètics, és dir falsos imperatius, lleis impròpies. Es clar que per formar els pseudoconceptes que serveixen de base en aquestes dites lleis que en diríem més bé regles, cal un acte de voluntat, explícita i particular. Emprò la llei suposa ja acomplert aquest acte volutiu pel qual se forgen els pseudoconceptes o conceptes de classe. La relació entre aquestes dues menes de formacions espirituals se posa de relleu tenint en compte aquest senyal: la regla és convertible en un enunciat de classe, i la llei és incontrovertible. Exemple de regla: «Si vols fondre el platí *escalfa'l a 1780°*», se pot convertir en: «El platí se fon a 1780°». Exemple de llei incontrovertible: «Sigui

obert en cada ciutat un laboratori químic en el qual se fongui el platí».

En altres lleis, manca l'element de classe. (En la «Llei econòmica», «Llei moral» o lògica o estètica). La llei moral diu «Vulgues l'Universal» (és a dir el Bo el Ver l'Util, el Bell, etc). Es un acte volutiu; emprò no es refereix a una classe o grup determinat de coses. Es aquella *sublim tautologia* de què parlàvem en lògica de l'esperit qui s'aferma (es vol aquí) a si mateix.

Tampoc serà llei l'acte individual singular, no determinat per un propòsit o un programa.

Puix la llei sempre deu tenir un contingut general, contingent, moltes disputes antigues són així resoltes. La llei és imperativa, prohibitiva, persuasiva? Es ensems totes aquestes coses; mana quelcom, per tant prohibeix quelcom, i permet allò que no prohibeix. La llei és immutable? No: el principi filosòfic sols és immutable; la llei canvia contínuament amb les condicions de fet. Es contradictori parlar d'un còdic *etern*, d'una legislació, *límit o model* d'un *Dret Universal*, racional o *natural*, etc. El veritable dret natural seria ben mirat la Ètica, la Filosofia de la Pràctica qui superaria el contingent i el transitori en cerca dels principis eternals, que ja no serien lleis.

La llei com volició d'una classe d'accions és volició *d'un abstracte*; i com és el concret el que es vol sempre, la llei verament és una mena de volició que no es vol mai; un acte volutiu no real sinó irreal. Si es vol sempre segons les noves condicions de fet en què ens trobem, la llei doncs, no s'executa mai. El cas real és sempre nou, mai s'adapta del tot a la llei. Cal, doncs, sumar-se als enemics de tota llei? no; com no cal sumar-se als pedants de la legislació. La llei no és volició real, sinó ajud a la volició real, guia; cal regoneixer el seu caràcter mudable, emprò també la seva gran utilitat: mercès an ella posem cert ordre en l'infinita varietat del contingent; és útil per la vida nostra poder establir el semblant vora el dissemblant, (el semblant que no és l'*idèntic*), crear estabilitats, realitzar aquest ordre sempre relatiu que és a l'esperit tan necessari com el canvi. Les lleis són aquells plans o dissenys dels quals parlàvem en el nostre article anterior; «plans o dissenys diu el Croce, qui s'actuen més ben dit que *no s'actuen* per l'individu operant».

La confusió entre lleis i principis pràctics ha produït errors gravíssims. El Croce n'examina dos; el *legalisme pràctic* i el de la *moral dita je-*

suïtica. El primer consisteix en creure que un conjunt de lleis pot arribar a substituir tots els principis pràctics o plenament representar-los. Així, clos el Codi, tot allò que deixa fora d'ell és el *legalment indiferent*. I com a cada punt ens trobem en circumstàncies que el Codi no preveu, a cada moment ens cal ser arbitraris; l'arbitri no és guia sinó mancança de guia; no acció sinó inacció, no activitat sinó positivit, no prudència i bé sinó imprudència i mal.

El legalisme pràctic té com a cas particular el legalisme ètic, crea igualment l'*indiferent moral*.

Un greu resultat, dèiem, d'aquest darrer és l'esmentada *moral jesuítica*. La teoria d'aquesta és que racionalment se pot fraudar la llei ètica. Si la llei mai s'actua completament com hem vist, és clar que la violem a cada punt en nom de la vida sempre renovada. Aquesta mena de frau, esquivar la llei nociva, renovar-la, és racional i convenient dintre certs límits. No, si és la frau envers si mateix. El voler fer callar, ofegar, el crit de la pròpia consciència moral enganyant-se a si mateix, donant-se raons fal·lacioses en les quals no es pot creure. Cosa inútil per altra banda; el llum de la consciència se fa més viu més inquietador aleshores. Mai podrà justificar-se l'atenir-se a la *paraula* de la llei moral amb el conscient propòsit de violar-ne l'*esperit*.

La moral jesuítica és una reunió del legalisme pràctic amb l'*utilitarisme teològic*. Les lleis aquí que s'obeeixen *com un mal menor*, per temença d'un pitjor, per l'esperança d'un aventatge futur, són dictades pel mateix Déu. Lluita doncs entre l'home i el Déu legislador: complir-les de la fàcil més còmoda possible; obtenint-ne el guany més fort. Per sort, la contradicció qui rau en el fons d'aquestes actituds, ha fet que mai podessin prevaldre i els tractadistes de bona fe les han fetes amb ses distincions i atenuacions.

La voluntat qui vol classes d'accions, qui posa lleis, és moral o econòmica? Pot ésser una i altra cosa. El legislador pot obrar per moralitat o per utilitat, i les lleis seran perjudicials o útils, segons els casos. La activitat legisladora serà en conseqüència de tot el que hem dit, econòmica sempre, i tal volta moral. Definint-la en tota sa extensió se deu dir genèricament pràctica o merament econòmica; el mateix passa amb l'activitat jurídica qui aplica

la llei. Perquè en realitat, activitat jurídica i econòmica és el mateix.

Es impossible donar aquí la discussió dels errors que el Croce esvaeix amb aquestes teories. Insistim per concloure: el dret deu ésser sempre obra individual i continuament nova atenta a la vida i no a les abstraccions pedantesques de certs legisladors. Com les gramàtiques i els vocabularis no són el llenguatge viu, real, creador, lleis i codis i comentaris no són el dret. La vera història del dret d'un poble no és la d'aquests cementiris de dret, sinó tota la història política i social d'aquell poble «història tota *jurídica* o sigui *econòmica*, història de necessitats i de *treball*».

Aquí fineix el nostre resum de la filosofia crociana; malgrat la bona voluntat, l'esforç ímprobe, el desig de fidelitat qui ens ha fet traduir sovint literalment els mots crocians, reconeixem la gran imperfecció de la nostra labor. Som plens de remordiments i veiem tot el que hem oblidat, tot el que hem repetit. Comprenem com les afirmacions crocianes tretes de la lluminosa i detinguda discussió qui les acompanya, prenen a voltes un relleu violent, gairebé caricaturesc. L'atomisme detallístic de la nostra exposició tindrà compensació pot-ser en un volum que publicarà LA REVISTA. Allà la Filosofia Crociana serà estudiada des d'un punt d'obrir més sintètic, posada en relació amb altres sistemes contemporanis; tal volta amb inquietat gosadia, criticada. El propòsit que ara acabem de realitzar ja vam dir-lo: satisfer el desig d'uns bons amics, de tenir una perspectiva de la *Filosofia dello Spirito*. Amb plena consciència dels defectes i de la certa utilitat que pugui tenir la nostra labor, preguem an aquells amics que en prenguin la bona voluntat (1).

(1) Els nostres llegidors hauran trobat açí i allà bon nombre d'errades en els nostres articles. Era impossible evitar-les en treballs d'aquesta índole i comptant amb les exigències d'una publicació com aquesta. Algunes d'aquestes errades però ens inquieta força: per exemple en el primer article sobre estètica número LI de LA REVISTA pàg. 385 columna primera diu «que l'universal se troba en l'intuïció individualitzat; no pensat, sinó explícit sentit». Deu dir, «se troba en la intuïció no pensat explícit sinó implícit sentit». En un article sobre la Lògica, l'única vegada que es nomena l'«inducció» s'havia escrit «intuïció», etc.

BIBLIOGRAFIA

Acabada la meua sèrie d'articles ve a les meves mans un nou volum del Croce, *Teoria e Storia della Storiografia*, que el filosof dóna com a IV part del seus sistema. Emprò adverteix que res d'essencial hi aporta el nou volum, sinó ampliacions, esclariments. Podem prescindir-ne sense remordiment per ara. Pot-ser no trigarem a parlar-ne als nostres llegidors. El restant de l'obra crociana qui tota ens ha servit per extractar o per esclarir la nostra exposició és com segueix: *Filosofia dello Spirito*, quatre volums: l'esmentat, La Estètica, La Lògica i la Filosofia de la Pràctica; base del nostre treball. No obstant per l'Estètica res hauríem pogut fer sobretot sense els *Problemi di Estètica i contributi alla storia de l'Estètica italiana*, i sobre tot sense l'admirable *Breviario di Estètica*, breu substanciosa exposició que tots els nostres legi-

dors deurien conèixer. Per determinar els caràcters de la disciplina filosòfica i la posició històrica del Croce ens han servit molt: *Cultura e vita morale, intermeczi polemici*, — *La Filosofia di Gian Battista Vico i Saggio sullo Hegel seguito d'altri scritti di storia della filosofia*. En darrer lloc i com esclariment i útil recordança, els admirats treballs *Scritti di storia letteraria e politica*. — I. *Saggio sulla letteratura italiana del Seicento*. — II. *La Rivoluzione napoletana del 1709*. — III, IV, V i VI. *La letteratura della nuova Itàlia*. — VII. *I teatri di Napoli dal Rinascimento alla fine del secolo decimottavo*. — VIII. *La Spagna nella vita italiana durante la Rinascenza*, tots aquests volums són publicats per la casa Giust. Laterza e Figli, Bari. No cal dir l'utilitat que porta el consultar les col·leccions de la revista *La Critica* on el Croce durant tants anys multiplicà la seva labor infadigable.

J. FARRAN I MAYORAL

INFORMACIONS DE "LA REVISTA"

ENQUESTA UNIVERSITARIA

J. M. BELLIDO

I.—La Universitat és la suprema concreció de l'esforç de tot poble per a contribuir a la cultura universal: no es pot dir que hagi, en el terreny de la cultura, servit al món la gent en el si de la qual no hi ha florit encara la Universitat nacional. Catalunya no l'ha tinguda pas, ni els Estudis mitgevals, ni la Escola ceriverina, ni l'aplec de les cinc Facultats d'ara a Barcelona han reclòs tot el millor del pensament i de la Ciència aplicada catalana: Ramon Lull, Ramon de Penyafort, Lluís Vives, Arnau de Vilanova, Gimbernat, Balmes, Pere Mata, Torroja, n'han restat lluny. La eficàcia de l'esforç fet a la segona meitat del segle XIX per a donar contingut espiritual a la Universitat barcelonina creada de poc, amb els il·lustres noms d'alguns dels que hi professaren, particularment a la Facultat de Filosofia, ens fan creure que el segle que som veurà la Universitat Catalana, la qual resoldrà a la manera seva, com li plagui, els problemes de l'ensenyament superior plantejats arreu, i

pagarà el deute de Catalunya amb l'universal saber, oferint-li, no homes aïllats sinó una tradició d'esforç col·lectiu.

II.—No hi ha que pensar en fer enfront de la Universitat actual una altra anomenada catalana: els esforços fets avui per a tal fi han restat xorcs, que Barcelona, en afers d'ensenyament superior al menys, no és Varsòvia, Dublín ni Praga. L'actual *Universidad* no és catalana ni anticatalana, car n'és absent tot esperit, i si en el professorat hi ha potser més cognoms no catalans dels que fora convenient, en bona part es deu a l'abstenció en oposicions i concursos dels titulars catalans, o a la manca de compatricis nostres amb el títol necessari, ben fàcil d'obtenir per altra part. La nostra Universitat pot ésser conquerida; fins hi ha disposicions legals que'n sotstreuen els dos terços de les seves càtedres a la traslació, quan a les altres Universitats espanyoles, llevada la de Madrid, hi van totes quantes vaquen.

III.—Dos principals inconvenients s'oposen a que a Catalunya hi pugui haver veritable Universitat. Els catalans són pocs: entre els

quatre mil·lions d'homes de llengua catalana, no poden ésser els superiors els prous per a que una part pugui dedicar-se solament a la recerca i a l'ensenyament, i una altra a l'acció social i política; moltes vegades un home mateix haurà de repartir son temps entre ambdues tasques. Més greu és el segon inconvenient: d'ell en són símptomes el lema setcentista de la més vella Acadèmia barcelonina «Utile non subtile legit», i la cura amb què fa pocs mesos el biògraf d'un bacteriòleg català molt discutit, contemporani, en la portada de son volum ens diu que es tracta de la *biografia de un sabio útil*. Aquest desig de sentir la immediata utilitat del propi esforç, que allunya a tants del conreu de les Ciències pures, tingudes per molts, i no pas dels il·letrats, per mers entreteniments, i l'afany de veure amb els propis ulls el propi èxit, més fàcil i ràpid en les tècniques de molta aplicació, són els majors enemics de la Universitat futura. Creiem que aquest malentès serà esvaït. Si no ho fos dubtaríem de la capacitat de la raça nostra per a la recerca científica i per a l'alt saber.

IV.—La necessària reforma del professorat, en el sentit d'una major competència i un major entusiasme, no pot venir de manera ràpida, com per un Decret de Nova Planta universitari: sigui com es vulgui, i vingui depressa o poc a poc el canvi de règim en l'ensenyament superior, cal formar abans els homes que han d'ocupar les càtedres, feina en la qual s'imposa un criteri oportunista. Cal reconèixer els grups solvents i ben orientats avui existents a Catalunya, com els hel·lenistes, els fisiòlegs de la Facultat de Medicina, els físics de la de Ciències, no regatejant-los-hi cap mitjà de treball; cal pensionar joves per a provocar els estudis nous entre nosaltres, però essent molt exigents amb els pensionats al seu retorn, rebutjant a tots aquells que a la seva reintegració a Catalunya no continuïn les tasques a què s'habituen al lloc dels seus estudis. I a més hi ha que retenir als joves estudiosos, donant-los ocupació adequada, evitant la seva emigració avui força fre-

qüent. Solament així hi haurà homes disposats a ocupar les càtedres, sia el que's vulgui el sistema de proveir-les, i la reforma del professorat es farà poc a poc però amb eficàcia.

V.—La Universitat catalana no deu limitar-se a ensenyar: ni un sol dels seus professors pot escusar-se de fer recerca científica, per compte propi uns, articulants amb els demés de la seva Escola la majoria. La principal missió del professorat universitari és la seva exemplaritat, i donar als deixebles l'espectacle de la ciència fent-se, no la freda relació de la ciència feta. Des de aquest punt d'obir no deu haver-hi distinció entre les Facultats professionals i les altres. Naturalment que no tots els alumnes seran cridats per la seva vocació cap a la Ciència pura; la majoria d'ells seran un cop fora de l'Universitat uns professionals. Però tots deuen haver estat posats pels seus professors en presència d'un exemple de treball científic que despertí la vocació dels escollits.

VI.—Amb la distribució actual de les disciplines en el marc de les cinc Facultats, rígida i seca, i afegint-hi a més el criteri d'absoluta separació d'unes carreres i altres, amb la tendència de que a cada Facultat s'hi estudiï tot el necessari, encar que sigui matèria també cursada en una altra, és difícil conjuminar la manera de introduir l'estudi de la Filosofia i les Humanitats en les Facultats professionals. Un règim en què es respectés la iniciativa de l'alumne, que tingués el dret, dintre les certes limitacions, de fixar-se ell mateix son pla d'estudis, facilitaria molt aquesta necessària humanització de l'ensenyament superior.

VII.—El professorat en l'ensenyament universitari deu ésser nomenat per la Universitat mateixa, per lliure elecció, sense que el Poder públic pugui fer altra cosa que confirmar el nomenament, si aquest reuneix un mínim de condicions. La oposició, en la qual mantes vegades es llueix més el qui més sab de *fer oposicions*, que no és el mateix que saber la disciplina de la qual s'oposita, té el greu inconvenient de que

eleva al professorat a homes massa joves, sense una història que sia garantia de constància i vocació. La responsabilitat que per al Claustre implicaria el lliure nomenament dels seus membres, crec jo que fóra suficient revulsiu per a que es posés la major cura en l'escollir. I en el casos dubtosos, hi hauria el recurs de sotmetre els concursants a proves serioses, ben diferents dels exercicis memoristes de les oposicions a l'espanyola.

VIII. — Es necessari, urgent, si es vol tenir tradició de cultura, que totes les ciències siguin assequibles a tots els catalans, sia qualsevulla el seu benestar *heretat*: glosant, contradient més ben dit, la sentència de la comèdia barceloníssima, direm que cal que pugui fer la seva estàtua tothom àdhuc aquell al qual son pare no li pot pagar el marbre. La retribució digna i suficient del professorat és inexcusable en ensenyament superior, perquè cal que l'aciençat pugui entregar-se al seu treball completament. No deu ésser l'alta ciència diletantisme de rics: el professor d'Universitat digne d'aquest nom presta serveis que la col·lectivitat deu pagar suficientment.

IX.—A Catalunya no hi ha que témer un excés d'especialització. Avui precisament la característica de la nostra incipient cultura és la especialització condicionada i reduïda per un gran interès per les qüestions generals i per la literatura. L'ésser pocs, també ens defensarà contra de la divisió excessiva del treball, i l'Institut d'Estudis Catalans, en una actuació futura, ampliant el nombre dels seus membres, amb la forta tradició de humanitats que porta, serà el pont d'unió entre els especialistes. Però la millor defensa seria una Escola filosòfica catalana, molt de la terra i alhora molt desitjosa de conèixer les orientacions forasteres.

X.—L'ensenyament universitari deu anar

a càrrec de la mateixa Universitat. Una junta econòmica eixida del seu mateix si, amb intervenció dels tres estaments universitaris: professorat, deixebles actuals i antics deixebles, cobrarà les matrícules i les subvencions i administrarà els seus cabals. La intervenció de l'Estat i de la Mancomunitat deu ésser el més reduïda que es pugui, i solament com a alta inspecció, o en casos de mancaments greus no corretgits pels mateixos universitaris. Aquí podem repetir ço que hem dit al tractar dels nomenaments de professors: el *self-governement*, creant el sentit de la responsabilitat, fa majors d'edat als tinguts com a incapaços de caminar per ells sols. A més la Universitat, cosa nacional i universal alhora pel seu doble esperit, no pot estar a mercè de les vel·leïtats d'unes eleccions, que canvien de soca i arrel en un dia el criteri de les corporacions eixides del sufragi popular.

XI.—No cal que els professors siguin tots catalans; el que deuen ésser és tots competents. L'home que sent la missió que l'ha dut a viure fora de sa terra, tot acomplint-la s'incorpora a la vida real del lloc de sa residència: els inadaptats es recruta entre els incapaços.

XII.—Deu haver-hi dos menes d'exàmens, uns amb vistes a la demostració de suficiència científica, altres per a la capacitació professional. Els primers són funció de la Universitat, els professionals seran funció de l'Estat i de les corporacions gremials com Col·legis de metges, d'advocats, Associació d'enginyers, etc. El títol de doctor, solament es comprèn que sia conferit després d'haver treballat en un Seminari, laboratori, etc., i haver redactat la tesi corresponent; la seva col·lació és missió universitària.

POETES ESTRANGERS D'AVUI

PAUL DERMÉE

Es un líric frenètic. Sosté la teoria de que la raó ha esclavitzat sempre la poesia i que els grans lírics no s'han elevat més que a força d'estrebades heroiques. «L'intel·ligència, diu, deu servir al lirisme, no asservir-lo». No obstant i això, Dermée no és un tèrbol. Segons ell el creador és una ànima ardent guiada per una testa freda. Demana per tant a l'intel·ligència un produir-se sistemàtic, «un mètode Taylor per la creació estètica». Els seus poemes són tivants i graciosos a la vegada. La nova corda de sa lira és d'acer, però d'acer de reflexes rosats. Aquest matis rosa dels seus poemes el confirmen un francès puríssim. Es delicat, lleuger i fort. El seu impressionisme intel·lectual exigeix una gran agilitat receptora. La velocitat lírica de la poesia de Dermée és la paradoxal negació de la teoria del disc de Newton: la lírica cursa no dona un color amorfe sinó que teixeix una visió harmònica i sorprenent. Dermée col·labora a la vegada a «Nord-Sud» i a «Sic». Son llibre «Spirales» és acabat de sortir. Tret del que porta per títol JOC, tots els poemes que traduïm a continuació són d'aquesta obra.

JOC

Belladones i Cimarosa
Miralls lluent dels Sanghas
Ma sola amiga cor de rosa
Feix d'ubriaguesa ô Seringa.

Cinamones i Primarosa
Del borriçol horitzó fi
La carn que rega ma tendresa:
Lotus petjat en mon camí.

Cetonia a l'aigua viva d'auga
El blau és aquí que el cel daura
El cinerari al bosc és nat.

Veu la sorpresa als ulls que s'amen
De notes brusques d'un obòe.
D'un déu suprem sospirs alats.

NIT LAÇA

Nit laça

glòria d'or

Jo vell solitària flama
Dormiu en pau després d'aquesta ruda batalla
Sublims vencedors esllanguits

Cada llanterna se'n va dins l'ombra cercant sos morts
QUI VA!

Aquest cel d'estrelles estès damunt París...

AUTOBUS

Els autos encesos travessen la nit dels ponts
TOTS es llencen Zébres
en la mateixa direcció

Mulla ta ploma en el tinter
On tremola un reflex de llum

Un fregadig un vol s'estèn
Quina ala dolça té l'alè que passa
Papellones rodaires com llunes
Vetaquí un astre que ve tot dansant
enlluernat de sa joventut

Amors

O solitud

I vós

Exaltacions

Mon ull guinya a l'esclat dels reverbers
1916 Un any de més

Quan arribarà a la plaça de les bicoques vibrants
Aquell del qual el cor és una antorxa i un manòmetre la testa
Sempre passen els autobus
Plens de gent que ja no conec

He trencat mes taules de joc
I els troços llençats al cel
Són les meves estrelles

Pels carrerons més ombrius
on cap prostituta volta
on es camina sobre bèsties toves i calentes
Vaig aclarint la plaça sola amb mos passos

A MOS TALONS LA NIT ES TANCA DE NOU AMB UN SOROLL DE PORTA.

POEMA

Aigua de moaré

Sol en petites gotes

En eix ardent matí d'estiu
Banya't forma sagrada
Gessamí humit

Glòria de joventut

Tes dents clares
rosada tremolosa damunt ta sina dura
Un núvol flota en eixarp.

Carn lluminosa

l'ombra es borra

M'estremesc ô tendre atzur
Estirament dues llàgrimes perlegen
Tu badalles de desig i de tedi
Una vespa volta

hora de mel
L'aigua saltirona sobre els rocs

una merla

El vern empeny son surtidor de fulles

que recau en pluja de llum

Mes dues mans juntes als teus genolls

Mes l'eixam ros que s'arremolina dins la claretat

ALTRE POEMA

Es un avió en el cel
una abella

O Record tu cantes en mon pensament

Rosa blanca
ton riure

l'ombrel'la verda
Un papelló saqueja l'herba
La carpa salta al rierol d'acer

Ma cigarreta dins els arbres
aire de flauta

Sol
ma testa bruny

Aquest baix etern a l'horitzó
és el salt d'aigua
o el canó

SALTA A LA CORDA

Salta a la corda

Tu no vols aixafar el serpent
Noieta de les faldilles curtes

Tu jugués
Desig que giravolta
perill xiulant

tremolosa estrella
Sempre més depressa
L'Avenir s'estremeix com l'aire damunt d'una estufa

Tu VIUS
Aureola de joventut

Amor O glòria estremidora
O cuiraca d'inconegut

Quan dansaràs a la Galette
Tos alts talons batent les faldilles
Tu seràs la corda que giravoltarà
Sempre més depressa
Al volt de l'home que't sostindrà

Ella tenia
dos infants
de son pri-
mer amant

Salta i canta
la vida és tota en les cançons

Tos joves sins viuen damunt ton pit

Aquesta bala roja que vol dansar
Uns pillets l'omplen de cosses
Es mon cor

O tu que saltés
recalenta'l entre tes mans
Bufa ton alè sobre l'ocell caigut de la teulada
Es ta missió
noia de la corda

Aquest buf fred que ve del corredor...

Serpent que passa sota tes botines

viles camps
rius gonflats de pluja
Salta i dansa
la terra gira sota tos peus

Tu planes al mig d'estrelles

JOVENTUT METEOR DE LES NITS D'ISTIU

LLETRES

LLIBRES PER A NOIS: «AVENTURES D'EN PEROT MARRASQUÍ» de Carles Riba. Editorial Muntañola. Barcelona MCMXVII.

Se'm demanen uns mots sobre llibres per a nois, es a dir, se'm demanen uns mots de senyal que marquin el fet venturós en la nostra cultura d'una inusitada producció de llibres per a nois, bon símptoma gairebé sempre de la sanitat de la força, de la major edat, direm, espiritual d'un poble. Mes jo no sabia parlar-ne si abans, per aclarir posicions, no rompia una llança a favor del fet meravellós de l'antropomorfisme infantil. En efecte jo soc dels que em dolc vivament de que el pensament secret de l'infant no sigui compensat amb alguna altra cosa d'orgànic i vivent quan se li fa confessar que les parets no són de sucre, que els arbres no són gegants encantats i la fontana no és la donzella inefable, germana dels set germans, ni existeix el geni meravellós del bosc. Indubtablement al ser desposeït l'infant de l'unitat màgica d'aquest ésser indivisible i multiforme en què ell concebeix el món per l'introducció solapada al coneixement de les qualitats i de les espècies, al desmontar-se-li el castell meravellós i donar-se-li en peces ertes sense joc i sense conexió, ha perdut alguna cosa que el deixa eixut i exhauste en la major riquesa. No negaré que potser li queda or a les mans, però l'or no és la fruita sucosa que es menja, que es converteix en carn de la de la carn, que mata la fam.

Jo no maldic de la traidora introducció al coneixement de les qualitats i de les espècies; jo defenso la antropomorfia; jo sostinc que el pensament secret ha sigut desposeït del seu heretatge genuí quan se l'obliga viu i orfe a rondar pel món cercant fortuna. Certament la possessió vera és en aquest casal dels pares on tot és ordenat i tot se mou amb una previsió indefinida, on els criats són sempre amatents al servei, i els llocs són assenyalats per cada cosa i a punt sempre pels esdeveniments. I res més que això pels pedagogs i pels que fan llibres d'infants: que per mor del coneixement de les coses no s'abomini de l'antropomorfisme infantil sinó al revès: que es procuri no ofegar aquesta facultat meravellosa en el corre món a cercar fortuna, al menys per no llevar la possibilitat posterior de crear amb les riqueses conquerides un altre fogar on tota cosa sigui

a son lloc i respongui a una ben entesa ordinació.

M'ha sigut necessari també aquest petit preàmbul per a parlar d'un llibre d'infants que es per a mi pedra fita ben-visible en aquest genre de literatura a casa nostra. Em refereixo a les «Aventures d'En Perot Marrasquí» que ha publicat la casa Muntañola, delícia dels petits i dels grans que han tingut la sort de veure l'anunci i d'olorar en ell la substanciosa menja que contenia.

Molt s'ha fantasiejat fins ara inventant i publicant en català màquines meravelloses de cintes i històries, però molt poc s'ha arribat a l'ignoradíssim cel dels somnis infantívols. Ja hi som doncs. En un pati casolà les coses ens han augmentat de proporcions; els aconteixements que no solem veure de tan menuts, han pres un extraordinari relleu i sense donarnos-en compte se'ns ha posat en moviment una vida que res té que veure amb el concepte i mesura del viure ordinari. Hem encertat la roda de les meravelles i ara tota cosa que arriba és molta i plasmada segons el nou cànon de vida i tot colsa el nou lloc i la nova forma i la importància que li pertoca d'acord amb la rigurosa llei d'aquest món nou que presideix un altre Déu.

Pobre del que s'hi deixi agafar, que desseguida es sentirà desésser i ésser una altra cosa que no era, i després vindrà la desil·lusió al trobar-se altre cop abandonat en el cru de les realitats nostres.

Heusaquí la meravella que s'ha produït en català. No passa gaire que un autor amb la vareta màgica del seu contar ens trastoqui el món, que ens faci créixer una col, per exemple, més alta que un home (i per tant ens faci veure com amb vidre de multiplicar els secrets íntims d'una col) o ens faci perdre dins les urpes d'un gat. Ara ha succeït i cal tocar campanes ben fort i hem d'estar contents. Jo ho estic pels infants que al menys tindran un conte veritat i no tot seran les màquines desllorigades de fets extravagants que no tenen cap lògica, d'aquesta lògica meravellosa que crea la vida. Jo estic content per ells que podran trobar sal de la vida, moralitats i pre-

textos en apariències al seu alcanç i en valors entesos de la seva mateixa fruita. En Carles Riba que ens ha donat l'obra per abundància del cor, pot estar gelós de la seva *forada*.

Essent doncs exposada la meua situació en un punt tan important de la literatura per

LA ENEIDA, traducció de Mossèn Llorenç Riber. Editorial Catalana. Barcelona MCMVIII.

Ens havem de felicitar tots els devots del verb catalanesc, que hagi estat la dolça harpa eòlica de la Musa mallorquina la comanada de vessar en la nostra parla les inefables suavitats virgiliàniques. L'escola poètica de Mallorca ha exercit sempre una noble missió depurativa damunt la llengua catalana en aquest dramàtic període de desvetllament literari que encara està travessant. Una forta tradició classicista ha donat una meravellosa unitat a aquesta escola insular i ha fet d'ella un frè indispensable de totes les ardidesses més o menys aventureres que la poesia catalana en son primer ímpetu juvenívol hagi pogut cometre.

Per aquesta raó creiem que als poetes mallorquins pertoca l'obra de traducció de tota una renglera d'obres de les literatures hel·lènica i llatina que són característiques per la llur forma noble, graciosa i reposada. Virgili, Ovidi, Tibul, així com Anacreó i Teòcrit no podrien trobar més escollits traductors que els poetes de l'escola mallorquina. Una prova esclatant n'és la traducció de l'*Eneida* per Mossèn Llorenç Riber, suau apareguda en l'Editorial Catalana. Aquella incomparable fluidesa del verb virgilià oneja i serpenteja, sense perdre res de sa gràcia primitiva, en l'endecasil·lab del nostre poeta. La mateixa voluptuositat musical ens acarona el sentit quan declamem els versos llatins de Virgili i els catalans d'En Riber. La *Eneida* d'aquest fa en nombrosos passatges la impressió d'haver estat creada pel mateix traductor i això degut no a la pura fidelitat literal—portada a un extrem de perfecció en gairebé tota la extensió de l'obra—sinó a aquesta superior fidelitat a l'esperit, fidelitat al ritme intern de l'expressió original del creador. De la *Eneida* catalana podríem dir que és com l'armadura d'Aquiles quan fou ajustada per Apol al cos d'Hector, de tan perfecta faisó que semblava a posta fabricada per l'heroi troià.

La traducció de Mossèn Riber, com totes les de les antigues literatures clàssiques, donen

infants com és l'anomenat genèricament *dels contes de fades* no'm costarà tant, jo crec, parlar de les publicacions notabilíssimes per infants que han aparegut de poc i apareixen sense interrupció.

ALEXANDRE GALÍ

viva actualitat als complexos problemes de la mètrica i de la rítmica de la nostra llengua i en general de totes les llengües romàniques. Mossèn Riber ha fugit de l'adaptació de l'hexàmetre al català i ha adoptat l'endecasil·lab. No volem pas condemnar categòricament aquesta transformació rítmica dels metres clàssics. Sols volem fer observar un inconvenient de la traducció dels hexàmetres en endecasil·labs, i és que la menor extensió d'aquest vers romànic no permet en la majoria dels casos conservar la marmòria consistència de l'hexàmetre clàssic. Aquest en la llengua poètica dels clàssics grecs i llatins constitueix una unitat no sols rítmica sinó estilística, que tot traductor sensible a la beutat del seu original ha de tenir recança d'esquarterar i destruir. L'adopció de l'endecasil·lab posa al traductor d'aquestes obres en la dolorosa obligació de fragmentar en la majoria dels casos aquesta meravellosa unitat que posseeix la noble i harmònica estructura de l'hexàmetre. Així aquells monumentals hexàmetres virgiliàns:

«Tantæ molis erat romanam condere gentem».

«Apparent rari nantes in gurgite vasto».

«Infandum, regina, jubes renovare dolorem».

són fragmentats pel nostre traductor de la següent manera:

«Talment era greu obra i fadigosa
fundar la gent romana...»

«En la mar vasta escassos apareixen
Naufrags flotants...»

... «Es inefable,

O reina, la dolor que em renovelles».

No escassegen, però, els exemples d'endecasil·labs on el traductor ha copsat victoriosament tot el contingut del corresponent hexàmetre. N'esmentarem un:

«Intonuere poli, et crebris micat ignibus æther»
que és magistralment traduït així:

«L'oritzó trona, llampegueja l'éter»

¿Es aquest trossejament de l'endecasil·lab un defecte? Amb tota sinceritat jo crec que sí. Una traducció ideal de les obres poètiques de l'antiquitat clàssica exigiria el respecte a la unitat rítmica i estilística de versos com l'hexàmetre. ¿Com fóra això possible?

El problema s'embrancha en qüestions molt complicades de mètrica i de rítmica que a mi em tenen de molt temps preocupat. Vull reservar-me per quan tingui més lleure l'exposar les meves modestes opinions sobre aquest problema.

Ara sols he volgut retre un sincer traït de admiració a l'obra acomplerta per Mossèn Riber. Però no vull acabar sense fer una afirmació. Encara està per trobar la fórmula rítmica de la nostra llengua poètica, la cadència que vingui a ésser per al català ço que l'hexàmetre era per al grec, això és, la combina-

ció d'accents i tons que sigui com la flor suprema de l'harmonia característica de la llengua catalana. Aquesta combinació, no trobada encara, fóra l'equivalència de l'hexàmetre clàssic. I sigui dit per endavant que aquest vers arquetipus no pot ésser fundat en el sistema sil·làbic que ara impera en les llengües romàniques sinò en el sistema rítmic, regit per la llei de l'accent, d'on deriva la musicalitat interna de les llengües modernes. L'endecasil·lab demostra la seva absoluta convencionalitat en el fet d'ésser un metre igualment conreat en llengües de tan diferent caràcter rítmic com son l'italià, el castellà i el portuguès, d'un costat, i de l'altre el català, el provençal i el francès. Tot esperant trobar una avinentesa per dialogar amb els cars lectors de «La Revista» sobre tan interessants qüestions, tinc el plaer de recomanar-los els articles, tan plens de idees lluminoses, que ha dedicat en «La Veu de Catalunya» als *Himnes homèrics* d'En Maragall el car amic que els signa.

M. DE MONTOLIU.

QUATRE HISTORIES, d'Eudald Duran-Reynals. Publicacions de «La Revista». Barcelona 1917.

Pocs eren els que havien contemplat sense impaciència o malfiança el mutisme literari d'aquest enyorat amic nostre. No-gens-menys, ell tenia raó. Els vint-i-sis anys que ha viscut gairebé inèdit tenen una justificació esplèndida: les Quatre Histories que acaba de publicar LA REVISTA.

Si l'ambició d'En Duran era suprimir les vacil·lacions juvenívoles i presentar-se de cop, fet i dret, amb plena consciència de la seva vocació, ha reïxit.

En la literatura catalana és un cas únic.

Hi ha novel·listes—com oradors, com poetes—que colquen sobre l'inspiració llur i s'hi abandonen amb ubriaguesa. N'hi ha d'altres, en canvi, que la prenen pel ronsal i la menen per viaranys premeditats. N'hi ha encara una tercera casta que colquen damunt d'ella, però a tall de veritable cavaller, mantenint el cos dret, els genolls apretats a la sella i les regnes entre els dits, ben agafades. En Duran pertany a aqueixa tercera espècie d'escriptors. Confiava més en ell que en la bèstia, però era massa senyor per anar a peu, menant-la.

Això, tot sol, ja és un encís i una originalitat dins de la moderna prosa catalana. Hom, en canvi dirà, sense gaire esforç, que això mateix

és un senyal d'influències estranyes. No dubto gens que en les recensions que es facin d'aquestes *Histories*, la majoria dels crítics—si és que la majoria en parla—retreuria els noms de Flaubert i d'Anatole France. Aqueixes al·lusions estaran en el seu lloc. Però caldrà que ningú escrigui: «el senyor Duran-Reynals es *ressent* (en castellà: se resiente) de tal i tal influència», perquè el senyor Duran-Reynals té, literariament, la salut necessària per a no emmalaltir de resultes de cap contagi.

Flaubert... Bé. ¿Però quants prosistes hi ha hagut fins ara a Catalunya que es trobin en condicions, no dic de rebre l'influència de Flaubert, sinó de fer-ne una imitació, un *pasticcio*?

Declaro (dolent-me per endavant que la meva declaració no plagui a tothom) que jo no en conec mes enllà d'un parell.

Es parla a tot arreu d'influències; esmentar-les és un dels recursos perennes de la crítica, però val a dir que la teoria de les influències és encara verge d'estudi. Hom troba ordinàriament aquest principi: una influència és un defecte, i això no ens sembla gens científic. Per ésser membre de certes famílies literàries cal, per exemple, talent. I el talent, àdhuc en la poesia mística, és una qualitat de primer ordre.

Afirmem, doncs, que les *Quatre Històries* de l'Eudald Duran son l'obra d'una intel·ligència absolutament original dins de la nostra literatura. No acaben ni un segon massa tard, ni un segon massa aviat. Cada personatge hi és descrit amb les paraules extrictament precises; la línia de cada situació té el gruix que li cal—un milímetre més fóra massa i un de menys l'esblaimaria. En *Les falsies del palau del Bisbe*, en *Homes i Esperits* i en *Les il·lusions de l'Angelina*, l'àcid i el sucre s'hi agermanen exquisidament, com en la millor taronja de Sóller.

A més, aqueixes històries tenen una qualitat

preciosa. Podent ésser assaborides per tothom, tenen pàtria: son amarades d'un sùtil barcelonisme.

No mirem, doncs, aqueixes històries únicament com el primer trajecte d'una línia ascensional que la nostra imaginació fa arribar a altures vertiginoses. No afreturen cap concessió sentimental; llur valor intrínsec basta per a sostenir-les amb honor.

Sí, estimat Duran, en la pena d'haver-te perdut, tenim el consol d'escriure l'autèntic elogi de la teva obra, sense invocar el prestigi poètic de ta joventut malaguanyada.

CARLES SOLDEVILA

ARTS PLASTIQUES

COMENTARI A UNES CONFERENCIES

Alliçonament, orgull, esperança, ens diuen les ràpides i substancioses conferencies en les quals En Geroni Martorell, donava la perspectiva victoriosa de la nostra història artística, al Centre Autonomista dels Dependents.

L'orgull de pensar en la noblesa de la niça-ga artística nostra, com feia més punyenta la tristor, en sortir al carrer, de veure les abominables arquitectures qui avui ens avergonyeixen!

De tots els països tenia reflexes la nostra arquitectura romànica, ens recordava el conferenciant il·lustre. Adhuc de les més llunyanes regions del nord, de la en aquells temps gairebé fabulosa Pèrsia. Orgull de la nostra dilatació món enllà. Més alt orgull de la nostra puixança espiritual qui amb tan diversos elements, catalanitzant-los, ornava, sense desfigurar-la una arquitectura tan nostra com aquella.

Llicó mortificant per als migrants imitadors. El fort espiritual assimila, és a dir, enriqueix,

llealment, un ric tresor propi. El feble imita; és a dir roba o capta engrunes per a cobrir la pobresa espiritual.

Llicó també per als casolans rapatanis porucs en apariència, de que el més feble buf de fora, arribi a mustigar la originalitat nostra; en realitat incapacitats, per migradesa, de la més feble assimilació. Qui és prou cec per a no veure avui com una intensa assimilació d'elements estrangers diversíssims, excita en les generacions noves una més forta originalitat que mai, una catalanitat més alta i més pregonament vera?

Coses aquestes que podrien exemplaritzar-se popularment amb la publicació d'un manual profusament il·lustrat, per exemple, com els de la col·lecció *Ars-Una*. O al menys com els més modestos de la *Minerva*. Els materials no manquen i mercès en gran part al conferenciant il·lustre l'Institut els atresora en abundor; l'home no manca; ja l'hem anomenat. I l'editor?

J. F. I M.

DIETARI ESPIRITUAL

CONTESTA D'ERNEST SIEPER

«Quan es parlarà de la pau, caldrà tenir arreu homes que hagin conservat dins la confusió, i a despit de l'odi i de la lluita, llur esguard clar i llur juí objectiu; homes que hagin romàs

fidels a llur ideal i amb els qui es pugui comptar».

Paraules d'Ernest Sieper, professor de literatura anglesa a Munich, contestant als qui el recriminaven per ses idees anglòfiles.

PARAULES D'UN HOME DE LES TRINXERES

Paraules d'un home de les trinxeres que recomanem als nostres moralistes de Comit , Gazetilla i Neutralitat:

«En efecte,  s en va voler reorganitzar la vida si prèviament no es reorganitza el mitjà que la fa possible. En realitat el treball, no porta la llibertat a l'home més que durant el curt període de sa plena maturitat física; i si el matrimoni no la completa i no l'ext n a tota la vida humana l'home neix i mor miserable, a la mercè de tots, i la dona és esclava per sempre. Si l'amor no està salvat per ell mateix en el silenci, en el recolliment, en la sentetat i la solemnitat de la llar, no és més que un acte de despotisme en l'home i que una inexplicable servitud per la carn de la dona. L'home anomena a l'amor un esgarriament fugitiu, una ombra damunt la seva voluntat, un somni de la seva raó. Després de l'esgarriament dissipat, mira a la dona amb estranyesa, la troba tan diferent de ço que ella li semblava l'instant abans que sense transició l'amor es canvia en adversi  i en menyspreu. I  s per aix  que quan Edip a Colona va a finir sa detestable vida pensa no obstant encara amb terror en les seves dues filles, Antigona i Ismena, sense protecció, a l'edat de l'himeneu, exposades als desitjos del primer que arribi; i  s per lo mateix que Andromaca plora amargament sobre ella mateixa, el destí que entreveu quan Hector va a morir. Punyents dolors, m s cruels que la mort, les més grans que la guerra hagi portat.

El retorn a l'ordre natural, és encarregar a tot home de 25 anys de la protecció d'una dona; presumir-lo casat; i a partir d'aquesta edat tenir quatre o cinc infants al menys per cobrir els buits de la mort i per a créixer regularment la seva pàtria. Es abolir la usura que fa treballar la joventut per a res i que l'entreté amb promeses;  s també fixar els salaris de l'home sobre les necessitats *du couple procreateur* de manera que li permetin calmes provabilitats per a l'esdevenidor;  s exigir del celibat que s'eximeix del deure de reparació i de continuació de la vida i per a impedir que esdevingui privilegi econòmic, de les càrregues compen-

sadores. Deure el seu país la conservació de cinc vides.

Colbert eximia de tot impost les famílies de deu infants, i les que acabaven de crear-se durant els tres primers anys de matrimoni.

En fi, cada família de ciutadans, mirada amb democràcia com una família de reis. Desheretament de dominis, com desheretament de la corona per manca d'hereus directes.

Dem s, els països d'una abundant natalitat ens demostren que el matrimoni jove  s de regla en la societat fonamentada sobre el treball».

«LETTRES DE GUERRE» DE PIERRE MAURICE MASSON

Als qui esmercen aquí, llunyà de la baralla, en literatura bel ligera, vanament ret rica, llur entusiasme per tal o tal partit en lluita, recomanariem la lectura de les *Lettres de guerre*, pòstumes de Pierre Maurice Masson, a on trobarien ben segur el remei saludable de llur declamació inútil, de llur buida grandiloquència.

PAUL MEYER

Es mort Paul Meyer el company de Gaston Paris.

No escauria als nostres quaderns l'estudi de la llarga i erudita labor del savi romanista.

Volem, s , remerciar gentilment amb la nostra cordial recordança l'amistat que l'un  amb el Milà i Fontanals i els treballs que consagrà a la literatura catalana antiga.

* * *

UN POEMA DE J. M. JUNOY

Josep M. Junoy ha editat en un follet lac nic la traducció francesa de «Guynemer». Aquest poema  s en la seva doble expressió literària i gr fica un dels més bells aguts del simbolisme. No es pot donar el cas de major puresa simbolista per quan la intensitat poètica no hi és assolida a canvi de cap claudicació de clasicisme. Altrament, «Guynemer» arriba a una tal precisió d'elegància que ell mateix s'esterotip  en acabar els darrers mots. El més just elogi que es pot fer d'aquest poema és dir que ja no és concebible d'altra manera—afirmació que en aquests temps té una gravetat extraordinària.

AQUEST NUMERO HA ESTAT PASSAT PER LA CENSURA MILITAR

ESCOLA D'ART
DIRECCIÓ: IGNASI MALLOL

**PINTORS : ESCULTORS
ARQUITECTES : ENGINYERS
C. CUCURULLA, IV - II**

**JOIERIA, ARGENTERIA
I ESMALTS D'ART**

DE

**RAMON
SUNYER**

Corts Catalanes, 643.-BARCELONA

LLIBRES NOUS

JOAQUIM FOLGUERA

EL POEMA ESPARS

Preu: Tres pessetes

FIDEL G. RIU I DALMAU

EL CANT GEORGIG

Preu: Tres pessetes

JOSEP M. DE SUCRE

LA SINCERITAT

**de Pierre Tisserand, seguit d'alguns
comentaris sobre Art i Pedagogia
social d'altres ideòlegs francesos**

Preu: Una pesseta

JOSEP M. LÓPEZ - PICÓ

**L'INSTANT, LES NOSES
I EL CANTIC SERE**

Preu: Tres pessetes

PUBLICACIONS DE LA REVISTA

Administració: Corts Catalanes, 613, baixos - BARCELONA

ESTAN A LA VENDA ELS DARRERS VOLUMS DE MCMXVII

LA RENOVACIO DEL TEATRE

DE J. FARRAN I MAYORAL

QUATRE HISTORIES

D' EUDALD DURAN-REYNALS

Amb el nou any MCMXVIII «La Revista» ha començat a desarotllar el pla d'edicions, descongestionant la seva Biblioteca. Des d'ara els llibres apareixeran en seccions ordenades per objectes. Avui no més podem donar notícia de les següents: LES PUBLICACIONS DE «LA REVISTA» pròpiament dites, que's continuaran amb

CANÇONS D'ABRIL I DE NOVEMBRE

DE JOSEP M. DE SAGARRA

publicaran llibres de poesia catalana, filosofia, estudis d'art, pedagogia, crítica literària, sociologia, etc. La «COLECCIÓ DE LIRICS MUNDIALS» que's deslligarà de la Secció anterior, continuant amb una segona edició de «Venus i Adonis» de Shakespeare, trad. M. Morera i Galicia i amb

GEORGIQUES CRISTIANES

DE FRANCIS JAMMES

Trad. de Maria A. Salvà i Pref. de J. M. de Sagarra,

traduirà les millors obres líriques dels poetes entrangers antics i moderns. «LES BELLES EDICIONS DE «LA REVISTA», secció nova que s'iniciarà amb

LA CATALUNYA PINTORESCA

DE XAVIER NOGUÉS

Comentada per Francesc Pujols i amb Pref. de Joan Sacs,

publicarà edicions luxoses d'obres modernes amb la col·laboració dels nostres millors artistes. LA COLECCIÓ D'ESTUDIS POLITIICS, secció nova també, que s'iniciarà amb l'edició-homenatge de

LA LLENGUA CATALANA

D'ENRIC PRAT DE LA RIBA

Pròleg de J. Bofill i Matas

es compondrà, com el seu mateix títol indica, de llibres on s'estudiaran els més interessants problemes de la política.

Als actuals subscriptors de les PUBLICACIONS DE «LA REVISTA» se'ls servirà únicament la primera secció que's compondrà matemàticament de DOTZE VOLUMS ANYALS. La quota serà des d'ara única de CINC PESSETES TRIMESTRALS que's cobraran a la bestreta. Així els subscriptors no sofriran augment quan es tracti de llibres de preu alt.